
Evropska lepljenka:: arhitekturni dialog; resničnost evropskih mest na vzhodu in zahodu

Author(s): Lučka AŽMAN MOMIRSKI

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 15, No. 2, Evropa na vzhodu / Europe in the East (2004), pp. 95-96

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/24920639>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

JSTOR

Nekateri kritiki so opozorili na praznost vodilnega *light motiva* razstave – ideja o metamorfozi se je vse od Ovidijeve razširjene pesnitve o spremembah in preobrazbah junakov prek Apulijevega Zlatega osla in znanstvenega prevzema pojma od 17. stoletja razvijala tako v širino kot v globino (zdi se, da se je pri tem kdaj ugriznila tudi v lasten rep). Razstava Onkraj oblike opozarja na (navadne arhitekturne) dvojice: vsebino – obliko, razum – (človeško) postavo, *software* – *hardware* in ne prinaša posebnih intelektualnih ali teoretskih inovacij. Celo promocija projektov, ki smo jih že večkrat videli objavljene v knjigah in revijah ali celo razstavljene na prejšnjem bienalu (2002), glede na vodilni motiv ne opravičuje njihove udeležbe. V prikazu razvoja arhitekture od nekdaj do sodobnosti pa je razlog nizanjanja teh projektov premalo razviden in razumljiv.

Posebno vprašanje, ki ga razstava postavlja, je integracija med arhitekturo in krajinsko arhitekturo. Dialektični odnos med disciplinama se stopi v enovit pristop, kjer se ne ve več, kje se konča arhitektura in začne krajinska arhitektura in nasprotno. V tem pogledu se zdi, da lahko krajinska arhitektura prinese svežino in napredek arhitekturi: študij teritorija nujno zahteva upoštevanje raziskovanja nad in pod površino, razvojnih sprememb prostora in podobno. Krajinska arhitektura se veliko bolj povezuje s širšimi omrežji v prostoru (in pri tem upošteva prostorsko kontinuiteto, nove materiale, obvezno tridimenzionalno preveritev itd.), arhitektura pa (kot je videti) postaja konservativna stroka, blokirana v dvojni dimenziji lastnih meja.

V področje obvladovanja prostora spadata poleg arhitekture še urbanizem in (unikatno in industrijsko) oblikovanje. Sporočilo bienal-

ne razstave naj bi bilo (glede na izjave organizatorjev) predvsem odgovorno do discipline, saj naj bi vsebovalo vodilne vrednote pri oblikovanju sodobnih oblik bivanja. Če je to res, potem bi morala razstava izražati tudi celovitost njene definicije. Tako ni opozorila na obseg vseh sestavnih delov, ampak na izključenost nekaterih od njih, predvsem pa odsotnost urbanizma. Le v Mestih na vodi je bilo namreč mogoče videti primere urbanih preobrazb. Razstava je krepila in utrjevala predvsem kult arhitekturnega objekta, postavljenega v praznino, brez urbanega konteksta.

Kultura mesta torej ni bila opazna. Upravičeno se lahko vprašamo, ali izginja.

Asist. dr. Lučka Ažman Momirski, univ. dipl. inž. arh., Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana
E-pošta: lucija.azman@arh.uni-lj.si

Lučka AŽMAN MOMIRSKI

Evropska lepljenka: arhitekturni dialog; resničnost evropskih mest na vzhodu in zahodu

Nizozemski arhitekturni inštitut (NAI) se je v letu 2004 osredotočil na temo arhitekture in urbanističnega oblikovanja v srednji in vzhodni Evropi. Inštitut je izbor podkrepil z dejstvom, da je Nizozemska v letu 2004 predsedovala Evropski uniji in da so v evropski okvir držav sprejeli 15 novih članic nekdanjega vzhodnega bloka.

Od 23. oktobra 2004 do 2. januarja 2005 je bila v rotterdamskem inštitutu organizirana razstava z naslo-

vom Evropska lepljenka: arhitektura in urbanistično načrtovanje v spreminjajočem se vzhodnoevropskem mestu (Collage Europe: Architecture and Urban Planning in the changing Eastern European City). Razstava je z modeli, risbami, filmi, fotografijo in mestnimi načrti dokumentirala prostorske spremembe v srednji in vzhodni Evropi. Pri tem se je osredotočila na tri pomembne zgodovinske razvojne stopnje: modernistično obdobje v 20. in 30. letih 20. stoletja, t. i. Magistrale, to je

ceremonialne bulvarje v vzhodnoevropskih državah, in t. i. Plattenbau, to je množično gradnjo stanovanjskih blokov, ki je bila značilna za države srednje in vzhodne Evrope. Razstava se je končala z delom sodobnih oblikovalcev, ki naj bi ali bodo usmerjali prihodnost mest v evropskih regijah.

Organizirani so bili še drugi dogodki: predavanja in predvajanja zgodovinskih filmov iz srednje in vzhodne Evrope, knjigi *Ideals in Concrete* –

Explorations in Central and Eastern European Cities in Happy – Cities and Public Happiness in Post-War Europe ter nova evropska arhitekturna revija A10.

Posvet z naslovom Evropska lepljenka: arhitekturni dialog; resničnost evropskih mest na vzhodu in zahodu (Collage Europe: Architectural Dialogue; The Reality of European Cities in East and West) je bil 11. in 12. novembra 2004 prav tako organiziran kot del razstavnega projekta. Namen posveta je bilo kartiranje aktualnih okoliščin v srednje- in vzhodnoevropskih mestih, izmenjava znanja in spodbuda dialoga med V in Z Evropo o arhitekturi in urbanističnem oblikovanju.

Posvet je bil deljen v dve tematski jedri: prvi se je imenoval Naprej! Revolucionarna obljuba sodobnih alternativ arhitekturnega in urbanističnega oblikovanja po 1989. Sklop je vključeval tri sekcije: (1) Arhitekt in javni prostor: oblikovanje kolektivnega prostora v postsocialističnem mestu; (2) Arhitekt in prostorska ekonomija: moč svobodnega tržišča kot nova religija; (3) Arhitekt in neformalno mreženje: vzporedna struktura državi in kapitalu?

Drugi sklop je imel naslov Od Lenina do Nokie: padec in vzpon novih idealov in novih ikon. Če je prvi sklop vključeval predavanja, je bil drugi organiziran kot dialog predavanj in diskusije. Sekcije, ki so delile drugi sklop, so vključevale naslednje teme: (1) Masovna stanovanja: pomanjkanje ali obilje?; Prihodnost *Plattenbau* (masivna prefabricirana stanovanjska gradnja): eksperiment v Vzhodni Nemčiji; (2) Branje tišine: veseli arhitekt; Pomen javnega prostora kot mestne sprejemne sobe: reprezentacija, ritual in komemoracija; (3) Spretnje dvorišče versus zadnje dvorišče: kapitalistična kolonizacija socialistične družbe.

Prvi sklop je sklenila predstavitev nove revije A10 (revije za novo

evropsko arhitekturo), ki jo ureja Hans Ibelings. Izhajala naj bi šestkrat letno, prinašala pa bogastvo in različnost arhitekture in urbanističnega oblikovanja, ki ju lahko zasledimo v Evropi vse od Istanbula do Islandije ali od Azorskih otokov do arktičnega kroga. Cilj revije je narediti skladen pregled evropske arhitekture, njenih najnovejših smernic in rednega ter kritičnega orisa najnovejše evropske arhitekture.

Drugi sklop je končala predstavitev knjige z naslovom *Happy – Cities and Public Happiness in Post-War Europe*. Publikacija je seštevček dolgotrajne raziskave izrazov in reprezentacij sreče/zadovoljstva v evropskih mestih v drugi polovici 20. stoletja. V raziskavi je sodelovalo več kot 50 mest (v knjigi jih je na zemljevidu označenih 35), kjer so odnose in njihove reprezentacije med tremi izpostavljenimi elementi (srečo, mestom in prostorom) iskali lokalni strokovnjaki.

Lepljenka, kakor slovenimo kolaž, je kombiniranje podob tako, da se z njimi ustvari ugodna ali izzivalna (predvsem vizualna) izkušnja. Posvet je tako sestavljalo veliko zelo različnih vsebinskih elementov in izkušenj. Nekdanjo vzhodno Evropo so najštevilčnejše predstavljali romunski kolegi pa tudi posamezniki iz Madžarske, Ukrajine, nekdanje Vzhodne Nemčije in Hrvaške. Predstavljene izkušnje so bile torej omejene na samo nekatere fenomene. Vsi drugi značilni pojavi, ki jih bo še treba pokazati (predvsem vse tisto, kar je bilo tudi v vzhodni Evropi po kakovosti blizu strokovnemu dogajanju v zahodni Evropi, primerljivo z njim ali ga celo presega in ne samo opaznejše zaradi svoje *eksotike*), pa so z akcijo NAI dobili izhodiščni referenčni okvir.

Asist. dr. Lučka Ažman Momirski, univ. dipl. inž. arh., Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, Ljubljana
E-pošta: lucija.azman@arh.uni-lj.si

Katarina VIŠNAR

Evropsko mesto kot bogastvo mnogo-vrstnosti

Leonardo Benevolo
(2004) Mesto
v zgodovini Evrope

Ljubljana 2004, *cf.

V trenutkih, ko se v naši prestolnici veliko ukvarjamo z vprašanjem Mesta (seveda mislim na vprašanje *locusa* Kolizeja, ki kot tak generira množstvo vprašanj o prihodnosti Ljubljane nasploh), je slovenski prevod pregleda zgodovine mesta v Evropi Leonarda Benevola več kot dobrodošla priložnost za pridobivanje novih in osvežitev naših starih znanj o tej tematiki. Ne nazadnje je tudi priložnost za hiter skok stran od »zemeljskosti« te konkretne sedanosti v (nujno) potrebno (samo)refleksijo, kajti »mesto je duševno razpoloženje, celota navad in tradicij, ravnanj in čustev, ki so organizirani v teh navadah in jih prenaša ta tradicija,« kot Benevolo citira R. E. Parka (94).

Profesor Leonardo Benevolo je s svojim delom vsekakor avtoriteta na področju evropskega urbanizma. Drzno tezo – da so evropska mesta »nemara najpomembnejši razlog za obstoj Evrope kot posebne zgodovinske entitete« (9) – mu uspe dokazati z virtuožno in privlačno izpeljanim sprehodom skozi razvoj urbanosti stare celine. Če je